

Mariënhof Amersfoort
door de eeuwen heen

een kijkje in haar geschiedenis

Mariënhof
Amersfoort

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	Blz. 3
2. 1479 – 1547 Celzusteren Sint Ursula.....	Blz. 4
3. 1547 – 1611 Huisvesting voor de Monniken	Blz. 5
4. 1611 – 1932 Het Burgerweeshuis.....	Blz. 6
5. 1932 – 1949 De jeugdherberg.....	Blz. 8
6. 1949–1988 Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek.....	Blz. 9
7. 1990 – 1993 Tijd van restauratie.....	Blz. 11
8. 1994 – 2001 Restaurant Jon Sistersmans.....	Blz. 12
9. 1994 – 2008 Culinaire museum.....	Blz. 13
10. 2001 – 2014 Exploitatie Van Den Tweel / Regardz Hospitality Group....	Blz. 14
11. Plattegrond.....	Blz. 15
12. De ruimtes.....	Blz. 16
13. Bronnen.....	Blz. 18

Inleiding

De Mariënhof is een ruim 500 jaar oud pand en kent een rijke historie. Wandelend door het monumentale pand proef je de sfeer van vervlogen tijden. Deze authentieke sfeer kenmerkt de Mariënhof en maakt haar uniek. Tevens is de Mariënhof het best bewaarde middeleeuwse klooster van Amersfoort.

In haar vroegere jaren heeft de Mariënhof vele doelen gediend en veel meegemaakt. Zo heeft het monniken als bewoners gehad, was het een culinair museum en heeft het als restaurant een Michelin ster gehad.

In dit document wordt je meegenomen in de geschiedenis van de Mariënhof.

1479 – 1547

Celzusteren Sint Ursula

Omstreeks 1480 kwamen de Celzusteren, ook wel Alexianen genoemd, vanuit Amsterdam naar Amersfoort. Zij maakten deel uit van de orde der Alexianen en volgden de regels van Sint Augustinus op. De Zusteren kwamen vermoedelijk uit het Begijnhof in Amsterdam. Deze plek werd gesticht als woonplaats voor vrome vrouwen. Zij hielden zich bezig met het onderwijs en ziekenverzorging. De naam Celzusteren hebben ze te danken aan het feit dat iedere zuster in het klooster haar eigen cel had. Het gebied van de Mariënhof kwam rond 1450 door de bouw van een nieuwe stadsmuur binnen de grenzen van de stad te liggen. Op dit terrein bouwden zij door gebrek aan vermogen een klein kloostertje op de Zuidsingel.

Het kloostertje, genaamd Sint Ursula-klooster, had zijn naam te danken aan Sint Ursula: de patrones van de Begijnen en de 'beschermheilige van de stervenden'. De kern bestond uit één of twee woonhuizen. In het jaar 1492 werd er een kapel bijgebouwd, gewijd aan Sint Ursula.. Kijk om meer te weten te komen over de legende van Ursula van Keulen op: <http://www.heiligen.net/heiligen/10/21/10-21-0453-ursula-keulen.php>

In de diepe tuinen van het grondgebied lieten de Celzusteren enige 'cameren' bouwen. Dit waren éénkamerwoninkjes, welke tot cellen waren ingericht. Later waren de Celzusteren zo arm, dat deze 'cameren' ontruimd werden en als woonhuisjes werden verhuurd. De Celzusteren waren tamelijk onbekend in Amersfoort en hielden zich vooral bezig met het verzorgen van zieke mensen die leden aan de pest.

Het was de zusteren onder meer toegestaan om hun doden te begraven aan de zuidzijde van de aangelegde kapel. Tijdens de restauratie van Mariënhof is het nog bestaande kloosterhofje tussen het hoofdgebouw en de huidige Gereformeerde Kerk aan een onderzoek onderworpen. Tijdens dit onderzoek werden acht skeletten opgegraven, maar sporen van doodskisten ontbraken. Door de gevonden spelden in de grafkuilen lijkt het erop dat de overleden nonnen in lakens gewikkeld zijn begraven.

In 1547 sloten de laatste zeven zusters een overeenkomst met de monniken van de Birk. Zij wilden het klooster graag overnemen, maar zetten de nonnen niet zonder meer op straat. Ze mochten in het hofje 'Armen de Poth' gaan wonen. Hierbij troffen de monniken een gunstige financiële regeling om in de Mariënhof te trekken.

Bronzen crucifix

Koster M. Bos vond in de tuin van de Gereformeerde Gemeente aan de Zuidsingel een kruisje uit omstreeks 1480. De tuin ligt vlakbij de Mariënhof, vermoedelijk moet daar een kerkhofje zijn geweest. De vondst ligt opgesteld in één van de vitrines van Museum Flehite.

1547 - 1611

Huisvesting voor de Monniken

De Augustijner monniken woonden in buurtschap "De Birk", net over de gemeentegrens onder Soest. In de middeleeuwen lagen er twee kloosters, Mariënborg van de Brigitinessen en de Mariënhof van de Augustijnen. In 1543 werd het onderkomen van de monniken geplunderd door Maarten van Rossum, aanvoerder van het Gelderse leger. De monniken wilden daarom graag binnen de muren van de stad wonen, die bescherming boden aan dit soort troepen. Daarom zochten ze heil binnen de poorten van Amersfoort. De Amersfoorters waren blij met de komst van de Birktenaren, want zij waren relatief rijk.

De monniken doopten het klooster met de naam "Mariënhof" naar hun oude behuizing. "Hortus Mariae" betekent hof van Maria en werd al snel Mariënhof.

De monniken sloten een overeenkomst met de Celzusteren, zodat ze het klooster konden overnemen. Het klooster was zelf maar een klein gebouw, maar er hoorde veel grond bij. Er was genoeg ruimte om nog verder uit te breiden. Daarnaast konden zij dit met hun rijkdom wel betalen. De uitbreiding is echter nooit voltooid. De reden hiervan was de Alteratie, de overgang van Amersfoort van het Rooms-katholicisme naar de Hervorming in 1579.

De Birktenaren waren blijkbaar heel wat van plan en dat blijkt ook wel uit de huidige situatie van de Mariënhof. Het hoofdgebouw met de aansluitende twee kloostergangen dateren uit 1547, de ontbrekende twee kwamen niet meer gereed.

Dankzij de Alteratie mochten de monniken geen nieuwe broeders meer opnemen. Kloosters mochten, door geen broeders meer aan te nemen, op natuurlijke wijze 'uitsterven'. Daarom kregen de Augustijner monniken toestemming om in Mariënhof te blijven wonen tot de laatste monnik overleden was. In 1578 had de Mariënhof nog maar 10 inwoners en in 1611 overleed de laatste Monnik, Servaas van Wyk. De Mariënhof werd toen door de stedelijke overheid ter beschikking gesteld aan het Burgerweeshuis.

1611 - 1932

Het Burgerweeshuis

In de roerige periode van de reformatie was het belangrijk om in Amersfoort een sociale en godsdienstige “rust” te verkrijgen. Daarom waren zowel de overheid als de geestelijkheid betrokken bij de intensivering van sociale zorg en liefdadigheid.

Rond kerstmis 1550 werd het een ‘Arme Weeskinderenhuijs’ opgericht door enkele Amersfoortse burgers. De oprichting kon daarom rekenen op sympathie van de magistraat (bestuur), want het maakte de verwezenlijking van enkele van haar doelstellingen mogelijk. Zo hielp het initiatief het inperken van de almaar toenemende bedelarij en daarnaast de exploitatie van weeskinderen die jaarlijks bij het minst vragende publiek werden uitbesteed. Op 9 maart 1551 verleende het stadsbestuur dan ook goedkeuring aan dit initiatief.

De eerste wezen kregen onderdak in het voormalige Begijnhof, dat lag op de hoek van de Sint Aagtsingel en de Sint Agathastraat.

Omdat in de jaren 1579/1580 alle kerkelijke goederen en vermogens onder toezicht van de Staten van Utrecht waren gekomen, werd het klooster beheerd door het stadsmagistraat. Het bestuur besteedde de inkomsten van alle kerkelijke goederen en vermogens voor ‘vrome doeleinden’. Daarom was het klooster een geschikte huisvesting voor het Burgerweeshuis volgens het stadsbestuur.

Hoewel in maart 1579 door de calvinistische stedelijke overheid was bepaald dat de sociale instellingen in hun liefdadigheid geen onderscheid mochten maken tussen de aanhangers van beide religies, was in 1580 de openbare katholieke godsdienstoeffening al niet meer geoorloofd. Zo had de Alteratie in Amersfoort ook gevolgen voor het weeshuis. Het stadsbestuur besloot in 1583 dat de kinderen alleen de gereformeerde eredienst mochten bijwonen, maar het bestuur van het weeshuis wenste dit besluit niet uit te voeren. Drie jaar lang werd deze weigering door het stadsbestuur gedoogd. Door in 1586 gereformeerde regenten aan de stellen, slaagde het stadsbestuur er alsnog in de protestantisering van het weeshuis door te voeren.

Het aantal opgenomen weeskinderen groeide snel en daarom was een ruimer onderkomen noodzakelijk. Ruim zestig kinderen zorgden voor een toestand die volgens weesvaders jammerlijk was: het gebouw bood te weinig ruimte. Ten einde raad gaven zij aan het stadsbestuur te kennen dat zij onmogelijk nieuwe wezen konden opnemen. Ze hoopten al langere tijd op het verkrijgen van een van de bijna uitgestorven kloosters om het in te richten als nieuw weeshuis. Dan zou men namelijk de beschikking hebben over ruimte vertrekken en een flink terrein voor schuren en stallen.

Met toestemming van de Staten van Utrecht bestemde het stadsbestuur in 1611 het klooster Mariënhof als nieuwe huisvesting voor het weeshuis. In dat jaar vond de verhuizing van 't Zand naar Mariënhof plaats, nadat het voormalige klooster voor de nieuwe bestemming was verbouwd. Tot de nieuwe voorzieningen hoorde onder andere het aanbrengen van twee gemetselde, torenachtige aanbouwen tegen de zuidmuur van het hoofdgebouw voor toiletten die grensden aan de slaapzalen voor de kinderen. Deze aanbouwen zijn bij de restauratie van 1949-1951 weggebroken. De doorgang op het terrein werd geplaveid met klinkers, boven de ingang kwam een nieuw luifeltje en in de ramen kwam nieuw glas-in-lood.

In de tweede helft van de 17e eeuw verkeerde het weeshuis, inmiddels gevestigd in Mariënhof, in grote financiële problemen. 1672 was een rampjaar; oogsten gingen verloren en pachtgelden konden niet worden geïnd, waardoor er bij het weeshuis geldgebrek ontstond. Vanaf dat moment verleende het stadsbestuur regelmatig financiële bijstand. Bij de resolutie van 28 november 1746 besloot het stadsbestuur de vorderingen van het weeshuis op inkomsten uit de kloosterbijeenkomsten over te nemen en in ruil daarvoor het weeshuis een jaarlijkse subsidie te verschaffen.

Ook de Bataafse tijd (1795) bracht een aantal veranderingen voor het weeshuis. Onderscheidt tussen zowel burger als niet- burger kwam te vervallen als het onderscheid tussen de verschillende religieuze geloofsgemeenschappen. Hierdoor werd het mogelijk om weeskinderen van diverse religies en uit verschillende steden op te nemen, die voorheen werden opgevangen in het Stadskinderhuis van de Armen Noodhulp. Het duurde echter tot 1803 voordat de eerste rooms-katholieke wezen ook daadwerkelijk in het Burgerweeshuis zouden worden opgenomen.

Omdat dit kinderkuis van de Armen Noodhulp bovendien in ernstige financiële moeilijkheden verkeerde, werd vanaf 1801 door diverse commissies uit de gemeenteraad een samengaan van beide weeshuizen onderzocht. Hun conclusie was dat het Burgerweeshuis aan alle weeskinderen plaats zou kunnen bieden. Op basis van deze conclusie besloot het gemeentebestuur in januari 1804 tot een fusie van het Burgerweeshuis en het Stadskinderhuis tot een instelling die opnieuw de naam Burgerweeshuis zou krijgen. Deze fusie vond plaats in mei 1804.

Op een gegeven moment werd de Mariënhof te groot voor het steeds kleiner wordende aantal wezen. Daarnaast was het in slechte staat en onhandig ingericht. In 1909 werd de bovenverdieping afgesloten, wat meer gemak en besparing op de kosten opleverde. Toch nog vrij onverwacht sloot het Burgerweeshuis zijn deuren. Net als weeshuizen elders in het land, maakte de drastische daling van het aantal wezen het niet meer zinvol een groot weeshuis in stand te houden. Het onderhoud van het pand kostte bovendien te veel geld. De restauratie die van 1494 tot 1951 plaatsvond was nogal rigoureuus en liet weinig over van de situatie uit de Weeshuisperiode.

Momenteel bestaat de stichting het Burgerweeshuis te Amersfoort nog steeds en verleent deze financiële hulp aan Amersfoortse wezen of jongeren uit onvolledige gezinnen ter bevordering van hun lichamelijke, geestelijk, cultureel en/of maatschappelijk welzijn. De bestuurssamenstelling bestaat nog steeds uit 6 dames en 6 heren.

Kleding burgerweeshuis

De kinderen die in het weeshuis verbleven droegen tweekleurige kleding: de ene helft was rood, de andere zwart. De jongens droegen een gele 'zeemse' broek met zwarte hoed en de meisjes een mutsje.

De Regentenkamer

Tussen 1889 – 1914 in het Burgerweeshuis. Met vier meisjes, vier jongens en de weeshuisvader- en moeder. Waarschijnlijk is dit echtpaar Donkersloot.

1932 - 1949

De jeugdherberg

Na twee eerdere vestigingen, eerst op den Berkenweg en daarna op een boerderij aan den Dorresteinscheweg, vestigde in 1932 jeugdherberg 'Jong Amersfoort' in de Mariënhof. De herberg bood plaats voor 24 jongens en 24 meisjes. In de eerdere vestigingen liep de herberg goed, vele malen werden gasten afgewezen omdat de herberg vol zat.

Dankzij de welwillendheid van de regenten van het Burgerweeshuis betrok de jeugdherberg het gebouw aan Zuidsingel 25. Eigenlijk was het merendeel van het weeshuisbestuur tegen deze bestemming, maar leegstand zou verder verval ten gevolge hebben. Van allerlei kanten kwamen er steunbetuigingen, zodat het bestuur moeilijk anders meer kon. Er was grote behoefte aan een ruim gebouw en de Mariënhof leek uiterst geschikt. In het begin werden alleen de benedenruimten gebruikt als jeugdherberg.

Er waren twee slaapzalen, één voor de jongens en één voor de meisjes. De gasten sliepen op kribben, twee aan twee en konden rekenen op een spiraalmatras, wollen dekens en een goed gestroopte strozak. Tussen deze slaapzalen bevond zich de slaapkamer van de herbergouders. Voor het vermaak van de jeugd in avond was er een flinke zitkamer met piano.

De eetzaal bevond zich (in ieder geval bij de opstart van de jeugdherberg) in een gedeelte van de lange Kloostergang.

Waar voorheen jeugdherberg 'Jong Amersfoort' alleen in de zomer was geopend, was deze in de Mariënhof het hele jaar open. De herberg heeft 17 jaar in de Mariënhof gezeten, daarna hield deze op te bestaan.

De herberg zat niet lang in de Mariënhof, want er werd in 1948 een nieuwe jeugdherberg geopend aan de Genestetlaan in Amersfoort. Deze plek had namelijk plaats voor 150 mensen per nacht.

"Hier ziet men de zelfkokende trekkers hun maaltijd verwerken; het menu is hier natuurlijk zeer verschillend. Zij die het eten van de jeugdherberg betrekken, hebben allen hetzelfde menu."

d.d. 14 juni 1935: "Na het eten verhuizen de gasten naar de recreatiezaal, waar altijd wel iemand is die wat muziek maakt en, zoals dit plaatje laat zien, de belangstelling der anderen heeft."

Oorspronkelijk bijschrift d.d. 23 augustus 1935: "Hier ziet men de zelfkokende trekkers hun maaltijd verwerken; het menu is hier natuurlijk zeer verschillend. Zij die het eten van de jeugdherberg betrekken, hebben allen hetzelfde menu."

De trekkers houden ervan om zich gauw op te knappen als zij in hun nieuwe verblijf voor een nacht zijn aangekomen, een van de eerste bezigheden is zich fris te wassen, te scheren en verder toilet te maken opdat ze weer toonbaar aan tafel kunnen komen."

1949 - 1988

Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek

Molendijk, de toenmalige burgemeester, vroeg zich af op welke wijze Mariënhof van de ondergang te redden zou zijn. Hij stuitte op verzet, want het behoud van het voormalige klooster werd door velen als een achterhaalde zaak beschouwd. Hierdoor moest hij wel een nieuwe bestemming vinden, wilde hij de Mariënhof kunnen behouden.

Het rijksdienst voor het cultureel erfgoed werd in 1946 afgesplitst en de archeologische afdeling ging verder als [Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek](#) (ROB). Het ROB wilde graag haar intrede doen in de Mariënhof, maar dan moest het pand wel grondig worden opgeknapt. Het Rijk, de provincie en de gemeente sloegen de handen ineen voor de nieuwe bestemming van het ROB en het behoud van de Mariënhof als historisch monument.

De komst van de ROB was een uitkomst. Afgezien van de redding van Mariënhof, betekende het ook een belangrijke influx van wetenschappelijk geschoolde inwoners én een verrijking van het culturele klimaat van de stad Amersfoort.

De restauratie van het pand duurde bijna 2 jaar en heeft ongeveer 290.000 gulden gekost. Bij de restauratie is gebruik gemaakt van oude prenten en aanwijzingen in metselwerk om het pand zoveel mogelijk terug te brengen in de uiterlijke staat van eeuwen terug.

Informatie over de restauratie, daterend uit de krant: De restaurateurs troffen in 1949 niet veel meer aan dan een 'ruïne'. De zoldervloer was bedekt met mastiek om het water, afkomstig uit het dak, tegen te houden. De herbergvader had overal op zolder potten en pannen geplaatst om het regenwater op te vangen en uit de zoldermuren kwam klimop gegroeid.

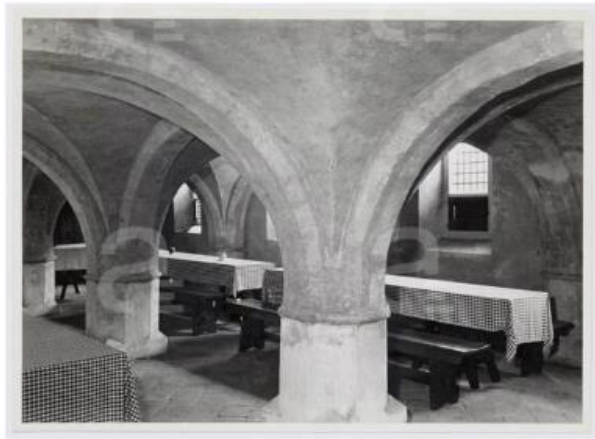
Datering 1952; Collegezaal van de R.O.B., op de eerste verdieping

Datering 1959; Tuinfeest bij Mariënhof, ter gelegenheid van de Eeuwfeesten. Een gezelschap rondom de tafel, aan het begin van de avond.

De restaurateurs wilden het pand in alleroudste vorm terugbrengen en vonden de veranderingen uit de 18^e en 19^e eeuw aan de Mariënhof dan ook stijlloos en niet sierlijk. De traptoren werd opnieuw gemetseld, oude dakbedekking werd gebruikt en de kruiskozijnen in de kloostergangen waren weer terug (waren daarvoor vierkante ramen).

Het ROB had op de eerste verdieping een tekenzaal en een bibliotheek ondergebracht. Tevens kon de zolder gebruikt worden als collegezaal. De kelder, waar voorheen kolen werden opgeslagen, diende vanaf die tijd als koffieruimte.

Datering 1952; Kantine ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) in het souterrain van het voormalige klooster Mariënhof.

Datering 1951; Directeurskamer van de R.O.B.

Tijdens deze restauratie is de muur langs de tuin verlaagd om de Mariënhof beter tot zijn recht te laten komen, het was een mooi uitzicht. Begin jaren '60 wilde monumentenzorg dat deze muur weer werd verhoogd tot 2.10 meter omdat deze muur integrerend deel uitmaakte van het monument. Vanwege het mooie uitzicht op de Mariënhof met een lage muur, was niet iedereen het eens met de beslissing van monumentenzorg. 50 Amersfoorters uit de buurt diende dan ook een verzoekschrift in dit niet te doen.

Helaas voor hen werd de muur toch geplaatst. Een kleine tegemoetkoming was dat een klein stukje muur, te zien vanaf de rondweg, een stukje lager bleef zodat de Mariënhof niet helemaal achter de muren werd "verstopt". In de tuinen van de Mariënhof werden in deze periode regelmatig grote tuinfeesten (eeuwfeesten) gegeven.

Na 39 jaar in de Mariënhof te hebben gezeten, verhuisde het ROB in 1988 naar een ander locatie; een nieuwbouwpand, op de Kerkstraat in Amersfoort.

Circa 1964: Hierop is goed te zien dat de muren rondom de Mariënhof zijn verhoogd. Dankzij de spijlen aan de voorzijden is het uitzicht niet helemaal verdwenen, gezien vanaf de rondweg.

1990 - 1993

Tijd van restauratie

Bij de opening van een tentoonstelling van menu's en menukaarten in 1985 in Museum Flehite werd het idee geopperd te komen tot een Culinaire Museum. De reacties waren uiterst positief en gemeente bood het voormalige klooster Mariënhof aan. De eerste verdieping en de zolder maakten plaats voor het Culinaire Museum. De overige ruimtes werden een restaurant en een plek voor ontvangsten. Op een persconferentie ter gelegenheid van bovengenoemd jubileum op 27 mei te Zeist werden de plannen naar buiten gebracht. Naast het museum moest er ook een bibliotheek en een restaurant komen.

Toen op 28 juni 1988 de nieuwbouw van ROB officieel werd geopend, kon de verbouwing van het voormalig kloostergebouw en de Gereformeerde Kerk aan de Zuidsingel beginnen. De officiële ingang voor het restaurant zou aan de Stadsringzijde komen en die voor het museum met een winkeltje aan de Kleine Haag. Op de eerste en tweede verdieping was de vaste opstelling van het museum gepland. Op de begane grond waren twee zalen voor wisselexposities, ontvangstruimten en een plek voor een restaurant voorzien.

De restauratie, herinrichting en nieuwbouw verliepen niet soepel. De Gereformeerde Kerk aan de Zuidsingel gaf een te willen verhuizen, want er was grond voor een grotere kerk. De Gereformeerde Kerk kreeg toestemming en de bouwplannen van de Mariënhof konden gewijzigd worden. De kerk zou in tweeën gedeeld worden: een zaal voor 'bruiloften en partijen' en een rotisserie. Tegen de gevel aan de zijde van de kloosterhof moest een nieuwe kloostergang worden aangebracht. Hiermee zou de kloosterhof een uitstraling krijgen die oorspronkelijk in de 16^e eeuw gepland was. Door de Reformatie in 1579 in Amersfoort werden niet meer dan twee van de vier zijden gerealiseerd.

De Serre, Tuinkamer, Spijskamer en Singelgang zijn in deze periode aangebouwd.

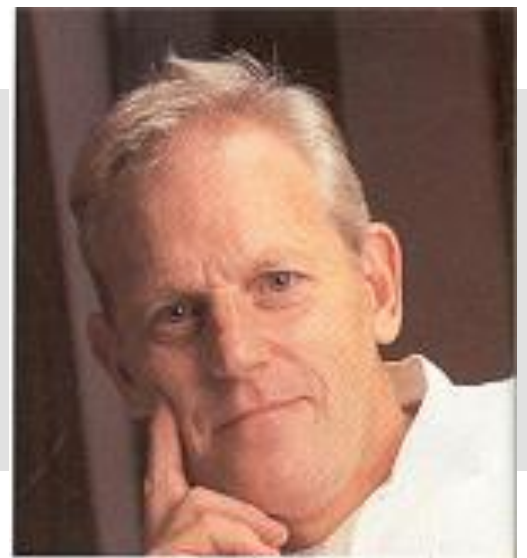
1994 - 2001

Restaurants Jon Sijstermans

Jon Sijstermans startte in 1994 met twee restaurants in de Mariënhof. Een brasserie in de Rôtisserie en een à la carte restaurant in de Tuinkamer. Na twee jaar, in 1996, kreeg Jon Sijstermans zijn eerste Michelinster voor het restaurant. In 2001 kwam daar een tweede Michelinster bij voor de Rôtisserie. Deze stond onder leiding van chef-kok Mandy de Jong. Daarmee was Mariënhof de enige horecagelegenheid in de Benelux dat voor twee bedrijven onder één dak een Michelinster mocht voeren.

Een paar jaar na oprichting liepen de zaken in de Mariënhof slecht. Verzekeraar de Amersfoortse Verzekeringen besloot de verantwoordelijkheid op zich te nemen om Mariënhof voor de stad te behouden.

In 2001 werd het Mariënhof overgenomen door Van den Tweel Horeca Groep. Onmiddellijk na de overname maakte Gerard van den Tweel tijdens een interview al duidelijk dat het roer in het voormalige klooster om moest. De nieuwe eigenaren veranderden de koers. Van den Tweel wilde alleen verder met de Rôtisserie, het Culinaire Museum en verscheidene zalen. Het à la carte-restaurant zou al jaren met verlies draaien. Het plan was om dit restaurant te sluiten en de ruimte te puur te gaan gebruiken voor exclusieve reserveringen. De Rôtisserie zou voortaan open zijn voor lunch en diner. Uiteindelijk verliet Jon Sijstermans in 2001 de Mariënhof en was de Mariënhof na acht jaar haar restaurantfunctie kwijt. Jon Sijstermans kocht het jaar daarop zijn eigen restaurant Wilhelminapark in Utrecht.

1994 - 2008

Culinair Museum

Na een lange aanloopperiode vond op 27 mei 1994 de officiële opening van het Culinair Museum plaats. Het museum dat een kijkje gaf in onze eetgewoontes door de eeuwen heen. Het publiek reageerde enthousiast en kwam in grote getale een kijkje nemen. In november van dat jaar werd dan ook al de 10.000ste bezoeker verwelkomt. Aangezien er geen vergelijkbare musea waren moest de opzet van het Culinair Museum zelf bedacht worden. Dit was geen makkelijke opgave, want er moest een periode van ca. 200.000 v. Chr. tot heden overbrugd worden.

Gezien de kosten was het niet gewenst om een eigen collectie op te bouwen. Gelukkig kon er veel materiaal uit de Flehite tentoongesteld worden. Ook andere musea uit het land waren bereid om voorwerpen uit hun depots af te staan. Daarnaast werden in beperkte mate ook geschenken en bruiklenen van particulieren geaccepteerd. Zo ontstond een brede collectie wat getoond kon worden. De collectie bestond uit diverse voorwerpen die een beeld gaven van onze eetgewoontes door de eeuwen heen; potten, pannen, bestek, servies, menukaarten, kookboeken, etc.

Voor de vaste expositie waren twee verdiepingen beschikbaar. Op de zolder werd het leven en het landschap van de jagers en voedselverzamelaars uit de prehistorie geplaatst tegenover die van de eerste boeren. Via de Romeinen bereikte de bezoeker de Middeleeuwen en op de eerste verdieping was onder andere de luxe van porselein uit de 18^e eeuw te bekijken. Het Culinair Museum bestond met name uit een team vrijwilligers die hielpen bij de entree en het daar gevestigde winkeltje met culinaire artikelen.

Na een aantal jaar liepen de bezoekersaantallen fors terug. Hierop volgend werd het museum alleen nog maar op aanvraag bezocht. In 2008 werd het museum definitief gesloten. De potten en pannen zijn naar het Kookmuseum in Appelscha gegaan, maar de boekencollectie is in Amersfoort gebleven.

Bibliotheek Eemland beschikt over een groot deel van de culinaire collectie. Deze bestaat uit ongeveer 3000 kookboeken en boeken over de kookcultuur- en geschiedenis. Een deel ervan is in bruikleen overgedragen aan de afdeling Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam.

2001 - 2014

Exploitatie van den Tweel/Regardz

In 2001 neemt Van Den Tweel de exploitatie van de Mariënhof over van de Amersfoortse verzekeringen. Van Den Tweel heeft andere bestemmingsplannen voor de Mariënhof en wil naast het Culinaire Museum de locatie inzetten als partycentrum. Kort na overname sluiten de restaurantfuncties van de Mariënhof en gaat deze verder onder de naam Kloostersalons Mariënhof.

In juni 2014 neemt The Attention Group de exploitatie van de Mariënhof over.

The Attention Group wil bezoekers en opdrachtgevers van de Mariënhof door oprechte aandacht en betrokkenheid verbinden, verrassen en verzorgen. Als dynamisch en jong bedrijf willen ze deze monumentale locatie met een bijzonder verhaal een nieuw leven inblazen en openstellen voor haar omgeving.

the
attention
group

Plattegrond

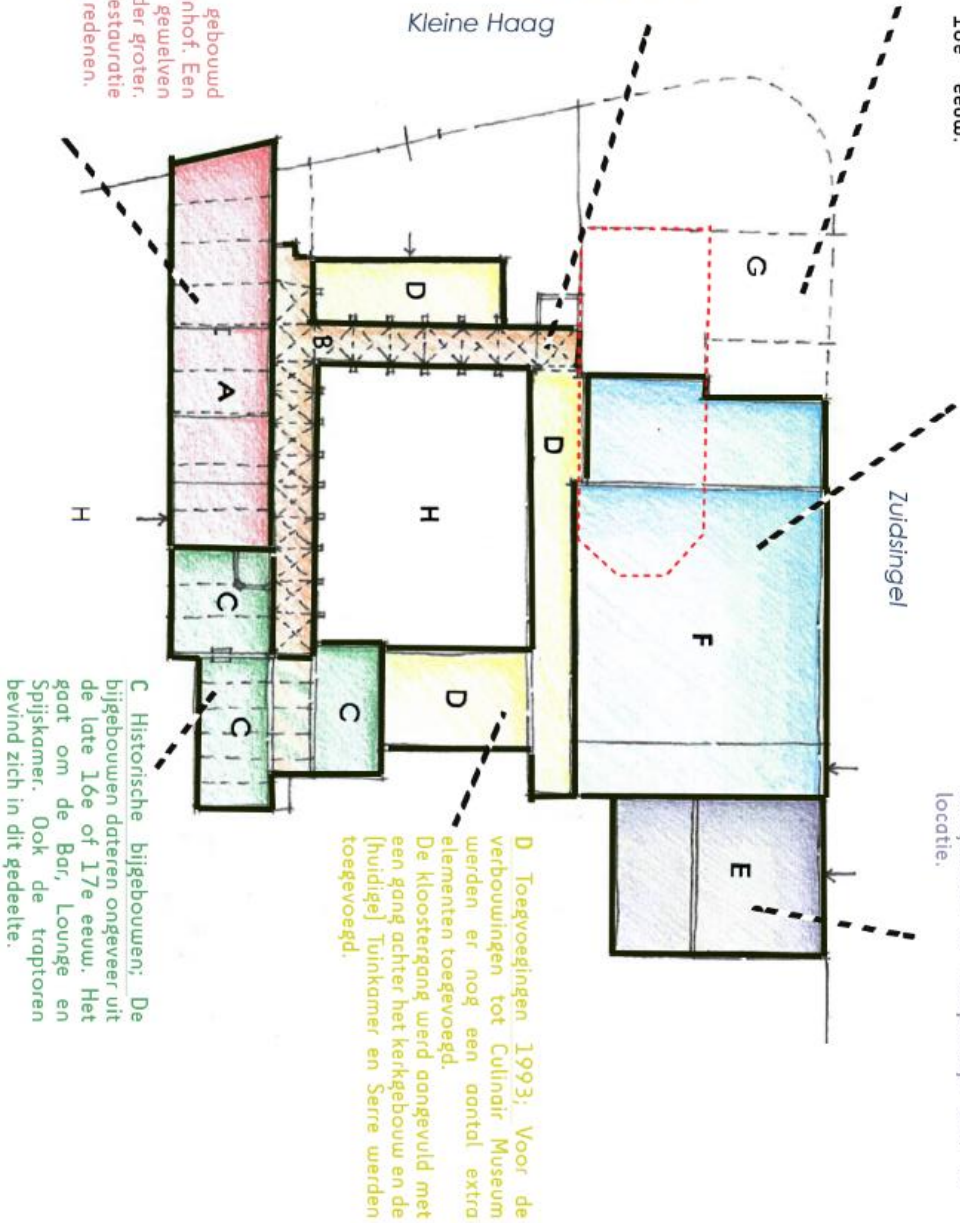
G Burgerweeshuis: Dit gedeelte vormt momenteel geen onderdeel meer van het Mariënhof complex. Historisch gezien hoorde ze wel bij het klooster. Toen de gebouwen begin jaren '30 werden overgedragen aan de stad, bleef dit gedeelte eigendom van de stichting Burgerweeshuis. De woning en het monumentale poortje aan de Zuidsingel dateren uit de 17e en 18e eeuw.

F Zuidsingel 27: In 1914 werd dit voormalige kerkgebouw gebouwd naar een ontwerp van architect W. Salomons in opdracht van de kerkeraad van de gereformeerde kerk. In 1993 is het kerkgebouw in tweeën gedeeld, nu de huidige Singelzaal en Rötisserie. Het gedeelte bevindt zich deels op de plaats van het oude kloosterkapel uit de 15e eeuw.

E Zuidsingel 28: Dit gedeelte werd in 1887 gebouwd, waarschijnlijk als woonhuis. In 1993 werd het pand ten behoeve van het Culinair Museum aangekocht en toegevoegd aan de locatie.

B Kloostergangen: de gangen vormden oorspronkelijk de verbinding naar de kapel. Sommige delen behoren misschien nog tot het oudste klooster van de Celzusters uit de 15e eeuw. In 1950 werd de gang ingrijpend gerestaureerd.

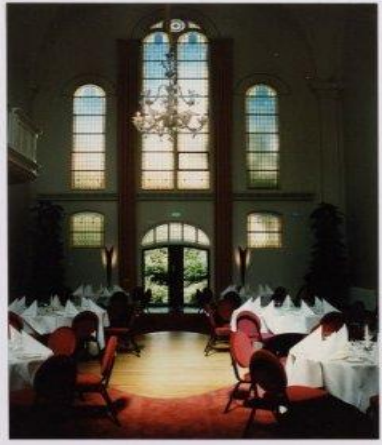
A Hoofdgebouw: rond 1550 gebouwd door kloosterlingen van de Mariënhof. Een deel van het gebouw is met gewelven onderkelderd; vroeger was de kelder groter. De bogen zijn bij de vorige restauratie dichtgemetseld om constructieve redenen.

D Toevoegingen 1993: Voor de verbouwingen tot Culinair Museum werden er nog een aantal extra elementen toegevoegd. De kloostergang werd aangevuld met een gang achter het kerkgebouw en de [huidige] Tuinkamer en Serre werden toegevoegd.

C Historische bijgebouwen: De bijgebouwen dateren ongeveer uit de late 16e of 17e eeuw. Het gaat om de Bar, Lounge en Spijskamer. Ook de traptoren bevindt zich in dit gedeelte.

De ruimtes

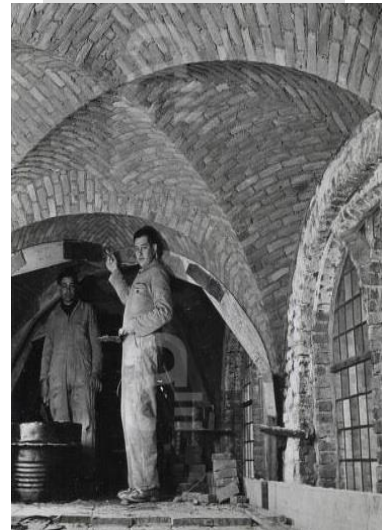
Singelzaal

De huidige Singelzaal was vroeger een belangrijk gedeelte van de kapel die de Celzusters in 1492 hebben gebouwd. Het orgel dat zich in de Singelzaal bevindt, is niet origineel. Deze komt uit een kerk in Friesland en is later in de zaal geplaatst, om toch de kerkelijke sfeer terug te brengen. De gang tussen de Singelzaal en Rotisserie bevat een hoog, blauw plafond waar kleine spots in zijn geplaatst. Deze refereert (met een grote knipoog) naar de hemel.

Rotisserie

Ook de Rotisserie is een plek die deel uit heeft gemaakt van de vroegere kapel. De stijl van de huidige Rotisserie is te danken aan de originele glas-in-lood ramen. De kleuren van deze ramen zijn gebruikt als uitgangspunt voor de inrichting en zie je dus ook overal terug.

Aansluitend aan de Rotisserie zit de huidige keuken van de Mariënhof. Deze had vroeger echter niet deze functie. In 1887 is dit gebouwd, waarschijnlijk als woonhuis. Toen de Mariënhof het Culinaire Museum onder zou gaan brengen, is dit gedeelte erbij gekocht en toegevoegd aan de locatie.

Kloosterkamers

De kloosterkamers (en de slaapzolder) zijn de meest originele en behouden ruimtes in de Mariënhof. De karakteristieke inrichting zorgt voor een speciale, historische ambiance. Deze ruimtes werden vooral gebruikt om te werken, voor weesvaders- en moeders, maar ook in de tijd van de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Tuinkamer

De Tuinkamer heeft een grote rol gespeeld in de tijd van Jon Sijstermans. Dit was de plek waar het à la carte-restaurant heeft gehuisvest. De uitstraling is nog precies hetzelfde als in de jaren '80. Er is bijna niets veranderd.

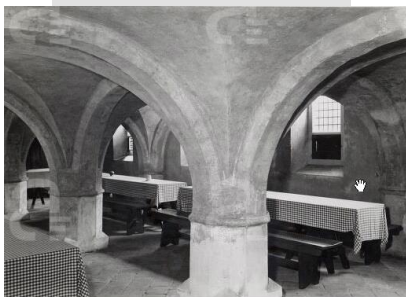
Spijskamer

De Spijskamer kenmerkt zich door de prachtige, originele schouw die er nog steeds zit. Deze ruimte dankt haar naam aan haar vroegere functie. Tijdens de periode van het Burgerweeshuis bevond hier zich namelijk de keuken. Tevens is de aanwezige schouw de oudste die in het gebouw te vinden is.

Bar/lounge

In deze twee ruimtes werd vroeger ook veel tijd doorgebracht. Het diende namelijk als woon- en werkgedeelte in de tijd van het Burgerweeshuis. Boven werd geslapen, beneden was de ruimte als woongedeelte ingericht.

Wijnkelder

De kelder van de Mariënhof heeft meerdere doelen gediend. Zo is het gebruikt als opslagruimte, maar ook als kantine voor het ROB. Er is zelfs een twijfel of de kelder in de weeshuisperiode is gebruikt als keuken. Op dit moment dient het als sfeervolle wijnkelder.

Slaapzolder

De slaapzolder is een goed bewaarde ruimte in de Mariënhof. In de tijd van het Burgerweeshuis sliepen hier kinderen. Af en toe speelt de Levende Historie van het Burgerweeshuis hier na hoe het er in die tijd aan toe ging. Toen de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek zijn intrede deed, werd deze ruimte vooral gebruikt als collegezaal.

Kloostertuin

Aan de Hendrik van Viandenstraat bevindt zich de hoofdingang van de Mariënhof, die zich kenmerkt door een groot wit hek. De mooie voortuin werden er prachtige partijen gevierd ter ere van de eeuwfeesten. Naast de voordeur is vandaag de dag nog een kleine aanbouw te zien. Dit fungeerde als klompenhuisje.

Bronnen

Boeken:

Balk, J. (1994, December). Mariënhof in Amersfoort. *Heemschut*, pp. 12-13.

Goubitz, O. (1988). *Terugblik Mariënhof*. Amersfoort: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

van Wees, P. (2002). *Het Burgerweeshuis van Amersfoort*.

Internet:

<http://www.collectieutrecht.nl/view.asp?type=object&id=521&iid=28&pid=-1>

<http://archiefeemland.courant.nu/issue/DVA/1951-06-23/edition/0/page/2>

<http://rijksmonumenten.nl/monument/7925/voormalige-klooster-marienhof/amersfoort/>

[http://archiefeemland.courant.nu/issue/ADDE/1932-05-14/edition/0/page/3?query=jeugdherberg%20jong%20amersfoort&sort=relevance&f_issuedate\[0\]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS&f_issuedate\[1\]=1930-01-01T00:00:00Z--%2B10YEARS&f_issuedate\[2\]=1932-01-01T00:00:00Z--%2B1YEARS&f_issuedate\[3\]=1932-05-01T00:00:00Z--%2B1MONTHS](http://archiefeemland.courant.nu/issue/ADDE/1932-05-14/edition/0/page/3?query=jeugdherberg%20jong%20amersfoort&sort=relevance&f_issuedate[0]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS&f_issuedate[1]=1930-01-01T00:00:00Z--%2B10YEARS&f_issuedate[2]=1932-01-01T00:00:00Z--%2B1YEARS&f_issuedate[3]=1932-05-01T00:00:00Z--%2B1MONTHS)

<http://archiefeemland.courant.nu/issue/DVA/1951-06-23/edition/0/page/2>

Archief Eemland:

Uitgavenoverzicht gemeente, 800 gulden aan Mariënhof

[http://archiefeemland.courant.nu/issue/WAO/1873-09-13/edition/0/page/2?query=marienhof&sort=issuedate%20ascending&f_issuedate\[0\]=1800-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS](http://archiefeemland.courant.nu/issue/WAO/1873-09-13/edition/0/page/2?query=marienhof&sort=issuedate%20ascending&f_issuedate[0]=1800-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS)

Arikel weeshuiszaak 1906

[http://archiefeemland.courant.nu/issue/DE/1906-05-02/edition/0/page/1?query=marienhof&sort=issuedate%20ascending&f_issuedate\[0\]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS&f_issuedate\[1\]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B10YEARS](http://archiefeemland.courant.nu/issue/DE/1906-05-02/edition/0/page/1?query=marienhof&sort=issuedate%20ascending&f_issuedate[0]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B100YEARS&f_issuedate[1]=1900-01-01T00:00:00Z--%2B10YEARS)

Documenten:

<file:///Users/adriaanderksen/Downloads/FLJB2009%20cul%20p70.pdf>